CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny ***Formuła 2015***

JĘZYK POLSKI

ARKUSZ 1

Poziom podstawowy
Test

Symbol arkusza
EPOP-P1-**100**-2605

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

☐ Uprawnienie zdającego do dostosowania zasad oceniania.

DATA: **4 maja 2026 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **170 minut**

(łącznie na rozwiązanie testu i napisanie wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **20**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **dwa właściwe arkusze egzaminacyjne**, tj. arkusze we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**, oznaczone 1 i 2 – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwe** arkusze – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwe** arkusze – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny (z testem) zawiera 11 stron (zadania 1–12). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i ze słownika poprawnej polszczyzny.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i **tylko własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Bogdan Walczak

Język wobec procesów globalizacji

Jak w dobie globalizacji będzie się kształtowała sytuacja językowa świata?

Po pierwsze, będziemy świadkami nasilania się procesów unifikacji językowej[1] w skali globalnej. Przykładowo: w odniesieniu do polszczyzny możemy już mówić o przyśpieszeniu i zintensyfikowaniu procesu jej internacjonalizacji: napływają wciąż nowe zapożyczenia, oprócz dominujących angielskich – przede wszystkim francuskie i włoskie.

Po drugie, w dobie globalizacji niewątpliwie będzie rosnąć rola i ranga języka międzynarodowego. Dziś jest nim angielski i trudno sobie wyobrazić, by mógł w tej funkcji zostać zastąpiony przez jakiś inny język narodowy. Warto jednak sobie uzmysłowić, że w XVIII czy w pierwszych dziesięcioleciach XIX wieku, gdy niepodzielnie w funkcji języka międzynarodowego panowała francuszczyzna, też nikt nie mógł sobie wyobrazić, by kiedykolwiek mogła ona zostać zdetronizowana. Językoznawca diachronista[2] musi więc być w swoich sądach ostrożny. Niczego nie przesądzając, nie może, w kontekście rosnącej roli gospodarczej i politycznej Chin, nie dostrzegać perspektyw, jakie się otwierają przed językiem, którym już dziś mówi co piąty mieszkaniec naszego globu. Podobnie w kontekście rosnącej roli Indii i przewidywanej w Indiach eksplozji demograficznej nie może lekceważyć perspektyw, jakie się w związku z tym otwierają przed wielkimi indoeuropejskimi językami subkontynentu indyjskiego, na czele z hindi.

Dziś językiem międzynarodowym jest angielski i należy się spodziewać, że w najbliższych latach jego znaczenie będzie jeszcze rosnąć. Ten język stanie się podstawowym narzędziem komunikacji językowej dziedzin nauki o zasięgu globalnym (np. medycyna, matematyka, informatyka), wypierającym z tego obszaru języki narodowe (choć trudno przewidywać, czy całkowicie, czy – częściowo).

Po trzecie, będzie się nasilał wpływ angielszczyzny na języki narodowe. Niewątpliwie w pewnych środowiskach już widać modę językową. Jako historyk języka nie jestem jednak skłonny do popadania w nastroje katastroficzne. Polszczyzna w swoich tysiącletnich dziejach przeżyła wiele mód językowych: czeską, włoską, łacińską, francuską, niejednokrotnie głosy obrońców i miłośników naszego języka ojczystego brzmiały nawet bardziej alarmistycznie niż dziś, ale skutek był zawsze taki sam: moda mijała i pozostawał po niej osad leksyki przydatnej pod względem komunikatywnym i ekspresywnym, bez śladu natomiast znikały zapożyczenia zbędne, wywołane tylko snobizmem językowym[3]. Naprawdę szkodliwe dla języka są jedynie przejawy obcego wpływu w zakresie systemu gramatycznego, i takim należałoby przeciwdziałać.

I wreszcie po czwarte, przyśpieszenie procesu wymierania języków wydaje się zjawiskiem nieodwracalnym. Wszelkie podejmowane działania zmierzające do ochrony języków wymierających i zagrożonych okazują się, przynajmniej dotąd, mało skuteczne. Należy więc liczyć się z tym, że – zgodnie z prognozami – w najbliższym czasie z istniejącej na świecie liczby języków pozostanie mniej niż połowa. Nie ma mowy o lekceważeniu prawnej opieki ze strony państwa, ale należy podkreślić, że dla pomyślnej przyszłości

każdego języka narodowego najważniejsza jest postawa społeczności jego użytkowników, a ujęta w ramy instytucjonalne troska o język ojczysty jest najlepszą gwarancją jego pomyślnej przyszłości.

Na podstawie: Bogdan Walczak, *Język wobec procesów globalizacji*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica", nr 6 (2011).

[1] Unifikacja językowa – ujednolicenie struktur językowych.
[2] Językoznawca diachronista – językoznawca zajmujący się analizą faktów językowych uwzględniających ich rozwój w czasie.
[3] Snobizm językowy – postawa wywyższania się poprzez użycie wyrafinowanego lub nietypowego języka.

Zadanie 1. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Bogdana Walczaka. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Globalizacja jest zjawiskiem oddziałującym na języki narodowe.	**P**	**F**
W XVIII w. język francuski przestał odgrywać rolę języka międzynarodowego.	**P**	**F**
Na skutek globalizacji język hindi stał się językiem wymierającym.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–2)

Wyjaśnij, jak Bogdan Walczak ocenia w tekście zjawisko wpływu języka angielskiego na polszczyznę i jak uzasadnia taką ocenę.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Czy – zgodnie z tekstem Bogdana Walczaka – język angielski zachowa dominującą pozycję wśród innych języków świata? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Na podstawie ostatniego akapitu tekstu Bogdana Walczaka podaj dwa czynniki sprzyjające ochronie języków narodowych.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5.

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

RACHEL

Ach, bon soir[1].

ŻYD

Moja córka.

RACHEL

Jedna mnie tu zwiodła chmurka,
jedna mgła, opary nocy;
ta chałupa rozświecona,
z daleka, jak arka w powodzi […].
[…]

PAN MŁODY

Przyszła pani z nami potańcować;
jeśli pani szuka parki,
przygarniemy ją w noc ciemną. […]

RACHEL
Ensemble[2] jak z feerii[3], z bajki,
ach, ta chata rozśpiewana,
jakby w niej słowiki dźwięczą,
i te stroje ukąpane tęczą.

[1] *Bon soir* (fr.) – dobry wieczór.
[2] *Ensemble* (fr.) – tu: całość zespolona.
[3] Feeria (z fr. *féerie* ‘czary’) – widowisko teatralne o tematyce fantastycznej.

Zadanie 5.1. (0–1)

Podaj autora i tytuł utworu, z którego pochodzi zacytowany fragment.

Autor: .....

Tytuł: .....

Zadanie 5.2. (0–1)

Czy wypowiedzi Racheli w przytoczonym fragmencie utworu literackiego są przejawem snobizmu językowego, o którym mowa w tekście Bogdana Walczaka? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–2)

Spośród podanych określeń (A–E) wybierz i zaznacz trzy, które charakteryzują język tekstu Bogdana Walczaka.

A. używanie wyliczeń
B. nagromadzenie pytań
C. wykorzystywanie licznych metafor
D. stosowanie wyrazów wartościujących
E. posługiwanie się terminami naukowymi

Tekst 2.

Michał Szułdrzyński

Czytanie rozproszone

Na całym świecie w 2021 roku sprzedano książki za 26 miliardów dolarów, z czego e-booki wygenerowały zaledwie 9 procent tej sumy. Z kolei pod względem czytelnictwa gazet Europa Środkowa i Europa Wschodnia – w odróżnieniu od Zachodniej – znajdują się w europejskim ogonie. Być może zatem rewolucja technologiczna znacznie silniej dotknęła społeczeństwa Europy Środkowej i Wschodniej, które porzuciły tradycyjne sposoby przyjmowania informacji.

Ponad 60 procent Polaków twierdzi, że informacje o świecie czerpie z internetu, zaledwie kilkanaście procent – z drukowanej prasy: z dzienników lub z tygodników.

Paradoksalnie, osoby najbardziej związane ze światem cyfrowym, korzystające z usług w świecie wirtualnym (bankowość, profil zaufany, e-mail), to te, które częściej czytają. Pracujący przy komputerze kilka godzin dziennie to też ci, którzy znajdują się w czołówce czytelnictwa. To więc nie nośniki cyfrowe stają się zagrożeniem dla tradycyjnej książki – do słuchania audiobooków lub czytania e-booków przyznaje się jedynie 5 procent ankietowanych, co aż tak bardzo nie odbiega od światowego trendu udziału sprzedaży książek elektronicznych w wolumenie całego rynku księgarskiego. Zwłaszcza że wszystkie badania wskazują, że po e-booki sięgają ci, którzy i tak są już czytelnikami książek w wydaniu papierowym. Może więc czytamy znacznie więcej niż w przeszłości, lecz to czytanie ma inny charakter. Możliwe, że czytanie literatury pięknej być może zawsze było przywilejem elit, ale dziś proces egalitaryzacji[1] poszedł tak daleko, że po prostu czytamy inaczej.

Według amerykańskich naukowców, dziś średnio przyswajamy 34 GB danych, co da się przeliczyć na około 100 tysięcy słów. Dziennie! Z roku na rok ilość przyswajanych danych rośnie o w przybliżeniu 5 procent. Dla przykładu: w 2011 roku przeciętny człowiek przyswoił pięć razy więcej informacji niż 25 lat wcześniej. Może więc to narzekanie, że nie czytamy, to wyłącznie narzekanie dziadersów[2], niemogących pogodzić się z tym, że dziś czytamy nieporównanie więcej tekstu niż nasi przodkowie, tylko to czytanie jest znacznie bardziej rozproszone – są to zapowiedzi tekstów, nagłówki filmików wideo, dziesiątki, setki, jeśli nie tysiące postów na platformach społecznościowych.

Może więc rację mają ci, którzy twierdzą, że większy kapitał kulturowy można wynieść z niejednego serialu niż z nawet najpoczytniejszego romansidła czytanego w wersji papierowej. A nośnik przestaje mieć zupełnie znaczenie, bo ważniejsza jest intelektualna i artystyczna wartość, którą można przyswajać za pomocą e-booka, podcastu czy nawet najzwyklejszego PDF-u.

To, oczywiście, nie oznacza, że nie mamy powodów do zmartwień. Badacze ostrzegają przed kulturą rozproszenia, która jest związana z nieustannym pobudzaniem mózgu przez powiadomienia różnych serwisów, walczących o naszą uwagę. Przyswajamy zatem więcej informacji niż dawniej, ale równocześnie trudniej nam się na dłużej skupić, przeprowadzić jakąś analizę intelektualną.

Na podstawie: Michał Szułdrzyński, *Gra w klasy*, „Rzeczpospolita Plus Minus”, nr 170, 23–24 lipca 2022.

[1] Egalitaryzacja – zrównanie, ujednolicenie.

[2] Dziaders – lekceważąco albo obraźliwie o starszym człowieku, który nie rozumie zmieniającej się rzeczywistości, nie zna się na tym, co obecnie popularne wśród młodych, nie nadąża za nowinkami.

Zadanie 7. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Michała Szułdrzyńskiego. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Rodzaj nośnika informacji świadczy o wartości treści przekazywanych na tym nośniku.	**P**	**F**
Badania przedstawione w tekście potwierdzają, że użytkownicy usług wirtualnych rzadziej czytają książki.	**P**	**F**
Prasa drukowana jest czytana częściej w krajach Europy Zachodniej niż w krajach Europy Wschodniej i Europy Środkowej.	**P**	**F**

Zadanie 8. (0–1)

Na podstawie tekstu Michała Szułdrzyńskiego wyjaśnij, na czym polega *czytanie rozproszone*.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0–2)

Wymień pozytywny skutek i negatywny skutek kultury rozproszenia, o których mowa w tekście Michała Szułdrzyńskiego.

Pozytywny skutek: .....

.....

.....

Negatywny skutek: .....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź, wybraną spośród podanych A–D.

W wypowiedzeniu *Z roku na rok ilość przyswajanych danych rośnie o w przybliżeniu 5 procent* dominuje funkcja

A. ekspresywna.
B. impresywna.
C. perswazyjna.
D. informatywna.

Zadanie 11. (0–1)

Z 4. akapitu tekstu Michała Szułdrzyńskiego wypisz antonim wyrazu *potomkowie*.

.....

Zadanie 12. (0–3)

Napisz streszczenie tekstu Michała Szułdrzyńskiego, liczące 40–60 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015